

Șorecar mare (*Buteo rufinus*)

Descriere și identificare

Specie asemănătoare șorecarului comun, însă cu dimensiuni mai mari ale corpului și aripilor. Lungimea corpului este de 50-58 cm, anvergura aripii cuprinsă între 130-155 cm și greutate de 1.100-1.300 g. Coloritul penajului este variabil, putând fi roșiatic, pal sau deschis. Capul prezintă o culoare deschisă, la fel și marginile frontale ale aripilor. Coada este crem-ruginie, deschisă, fără dungi.

Habitat

Este prezent, de regulă, în zone joase, până la 800 m, însă poate fi întâlnită și în zone montane, aride, peste 3 000 m. Preferă zonele aride, semideșertice, terenurile joase, deschise, cu pante ușoare. Zonele de cuibărit caracteristice sunt munții stâncoși, vâlcele deschise, stepe sau terenuri agricole, dar e răspândit și în zonele împădurite, alternate cu terenuri deschise.

Hrană

Dieta și tehnica de vânatoare sunt asemănătoare șorecarului comun. Consumă mai ales mamifere de talie mică și medie, preferând popândăii, dar și reptile, păsări mici, insecte și mai rar amfibieni. Își localizează prada din aer, planând în cercuri largi, ori pândind pe stâlpi sau alte locuri înalte.

Reproducere

Este o specie monogamă. Își amplasează cuibul la nivelul stâncilor, câteodată pe copaci sau pe sol, construindu-l din crengi și ramuri, căptușit cu lână sau frunze. Câteodată utilizează cuiburile vechi ale altor specii. La noi cuibărește în copaci la marginea zonelor deschise, sau în crăpătura stâncilor. Perioada de cuibărire se desfășoară între lunile martie-iulie. Femela depune 3-5 ouă, perioada de incubație durând aproximativ 28-30 zile. Puii devin independenți la 40-46 de zile după eclozare.

Șorecarul mare se poate împerechea cu succes cu șorecarul comun, în special la marginea zonelor de cuibărire.

Migrație

E o specie migratoare sau parțial-migratoare, iernând în Turcia, Africa de Nord și în Orientul Mijlociu. După perioada de cuibărire indivizii încep migrația la sfârșitul lunii august, octombrie, și revin din cartierele de iernare între lunile februarie-martie.

Distribuție

Cuibărește în sud-estul Europei, în Asia Mică, până în nordul Mongoliei. Spre sud cuibăresc până în nordul Indiei, nordul Africii. Populația europeană este estimată la 8 700-15 000 perechi, iar cea din România la 400-900 de perechi.

Metode folosite

- Recensământul păsărilor răpitoare cuibăritoare
- Evaluarea efectivelor migratoare ale păsărilor răpitoare

Efective și distribuție în sit

Apare ca specie cuibăritoare și migratoare în Formularul standard. Nu a fost observat niciun șorecar mare pe situl ROSPA0126 Livezile - Dolaț. Am estimat 0 perechi cuibăritoare și 0 indivizi în migrație.

Factori de risc și elemente de conflict între păsări și populația locală

- Extinderea intravilanului și terenurilor arabile
- Dispariția bălților temporare pe pajiști
- Modificarea compoziției naturale a speciilor de plante în pajiști
- Suprapășunarea pajiștilor
- Dispariția arborilor
- Incendierea
- Folosirea excesivă a pesticidelor și a îngrășămintelor
- Vânătoria ilegală
- Numărul mare de câini ciobănești

Măsurile de management

- Menținerea suprafeței actuale a pajiștilor
- Managementul pajiștilor prin pășunat și / sau cosit
- Menținerea bălților temporare pe pajiști
- Pășunatul pajiștilor cu intensitate între 0.3-1 UVM

Bibliografie

BirdLife International (2015). *European Red List of Birds*. Luxembourg: Office for Official Publications of the European Communities.

Bruun, B., Delin, H., Svensson, L., Singer, A., & Zetterström, D. (1999). *Păsările din România și Europa. Determinator ilustrat*. (Hamlyn Guide, Ed.). Octopus Publishing Group Ltd.

Csörgő, T., Karcza, Z., Halmos, G., Magyar, G., Gyurácz, J., Szép, T., & Schmidt, E. (2003). *Magyar madárvonulási atlasz. Journal fur Ornithologie*. Budapest: Kossuth Kiadó.

Societatea Ornitologică Română/BirdLife International și Asociația pentru Protecția Păsărilor și a Naturii „Grupul Milvus” (2015). *Atlas al speciilor de interes comunitar din România*. București. Ministerul Mediului, Apelor și Pădurilor – Direcția Biodiversitate.

Ujhelyi, P. (Ed.). (2005). *Élővilág enciklopédia I. - A Kárpát-medence állatai*. Budapest: Kossuth Kiadó.

Barză albă (*Ciconia ciconia*)

Descriere și identificare

Este o pasăre de talie mare, cu lungimea de 100-115 cm și o anvergură a aripilor între 155-165 cm, remarcându-se prin gâtul și picioarele lungi. Penajul corpului (inclusiv gât, cap și coadă) este alb, exceptând remigele și tectricele superioare, care sunt negre. Penele sunt alungite la nivelul pieptului și pe partea inferioară a gâtului. Ciocul și picioarele sunt roșii. Sexele sunt asemănătoare și nu există variații sezoniere. Juvenilii se aseamănă adulților, însă ciocul și picioarele prezintă un colorit maro, care spre maturitate se va transforma, treptat, în roșu.

Habitat

Trăiește în regiuni cu climat temperat sau mediteranean. Supraviețuirea pe termen lung a speciei depinde de menținerea în stare cât mai naturală a locurilor de hrănire preferate de berze: fânațe, pășuni, pajiști umede, terenuri inundabile, în apropierea locurilor de cuibărit. Poate fi prezent și în regiunile de stepă sau, în timpul iernării, pe savană. Acceptă și habitatele umede secundare, cum sunt terenurile agricole irigate, lanuri de orez, etc. În Maroc cuibărește la altitudini de 2500 m, însă în Europa apare rar peste 500 m. La noi cuibărește aproape în exclusivitate în zone antropizate, pe șură, case, coșuri, claie, pomi, ruine sau pe stânci. În ultimele 4 decenii au început să-și construiască cuibul pe stâlpi de joasă tensiune.

Hrană

Hrana este foarte variată, compoziția dietei fiind influențată de umiditatea zonei. În regiuni, sau perioade mai aride consumă în principal insecte și rozătoare, iar în condiții umede se hrănește cu animale acvatice. De cele mai multe ori hrana constă în: gândaci și lăcuste, șerpi, șopârle, micromamifere (chițcani, șoareci, șobolani, hamsteri), râme, amfibieni, moluște și crustacee, pești. Uneori mănâncă și ouăle păsărilor clocitoare pe sol sau scorpioni.

Reproducere

Specie monogamă, de cele mai multe ori pe sezon de reproducere. Unele perechi se reproduc ani în șir la același cuib. În afara perioadei de reproducere perechea nu stă împreună; femela și masculul se întâlnesc în timpul pasajului de primăvară sau ajung separat la cuib. De multe ori, masculul ajunge mai devreme (în aprilie), începând singur renovarea și dezvoltarea cuibului. În general subadulții sosiți mai târziu încearcă să stăpânească cuiburi deja ocupate, în asemenea cazuri perechea își apără agresiv teritoriul, de multe ori rezultând răniri grave. Depun 3-5 ouă, incubarea durează 33-34 de zile. Ambii părinți participă la îngrijirea puilor. După părăsirea cuibului (în a doua jumătate a lunii iunie), juvenilii formează cete mai mari, deplasându-se în diverse locuri de hrănire în cadrul acestor grupuri. Prima împerechere de obicei este la vârsta de 4 ani. Majoritatea indivizilor rămân în Africa până la atingerea maturității sexuale.

Migrație

Specie migratoare pe distanță lungă. Berzele albe încep migrația în perioada august-septembrie, deplasându-se spre Africa de Sud, prin două rute: la vest pe Gibraltar și la est prin Bosfor, evitând trecerea peste Marea Mediterană. În țară, efective importante migratoare se pot observa în Dobrogea. Migrația de primăvară are loc în lunile martie-aprilie.

Distribuție

Barza albă este larg răspândită în Europa, cu excepția Insulelor Britanice și țărilor nordice. Populații mai mari se remarcă în centrul și estul continentului, în Polonia, Belarus, Ucraina, Lituania și Spania. La noi este răspândită în toată țara, dar populații mai însemnate se află în partea de vest a țării (jud. Satu Mare, Timiș, etc.), respectiv sud-estul Transilvaniei (jud. Sibiu, Brașov, Harghita).

Populația europeană este de 180 000 – 220 000 perechi, aflându-se în creștere moderată. Conform ultimului recensământ sunt cca. 5 000-6 000 perechi în România însă, mai ales ca urmare a desecării excesive a zonelor umede, în multe părți ale țării, populația a suferit o diminuare accentuată.

Metode folosite

- Recensământ de barză albă (*Ciconia ciconia*)

Efective și distribuție în sit

Specie cuibăritoare și migratoare după Formularul standard.

În această arie, situată în partea sudică a județului Timiș, au fost semnalate, în total, 56 cuiburi de berze (Figura 16,17). În acestea, au fost numărate 35 perechi cu 60 pui (62.5%), 1 cuib cu pereche fără pui, 5 berze solitare și 15 cuiburi goale (Tabel 18.). Cele 56 de cuiburi erau amplasate la nivelul stâlpilor de electricitate, iar pe 37 (66 07%) dintre acestea, era montat suport de cuib. Pe lângă acestea am întâlnit 5 suporturi goale, montate pe stâlpi. Valorile JZa și JZm sunt sub valorile minime: 1.66 respectiv 1.71.

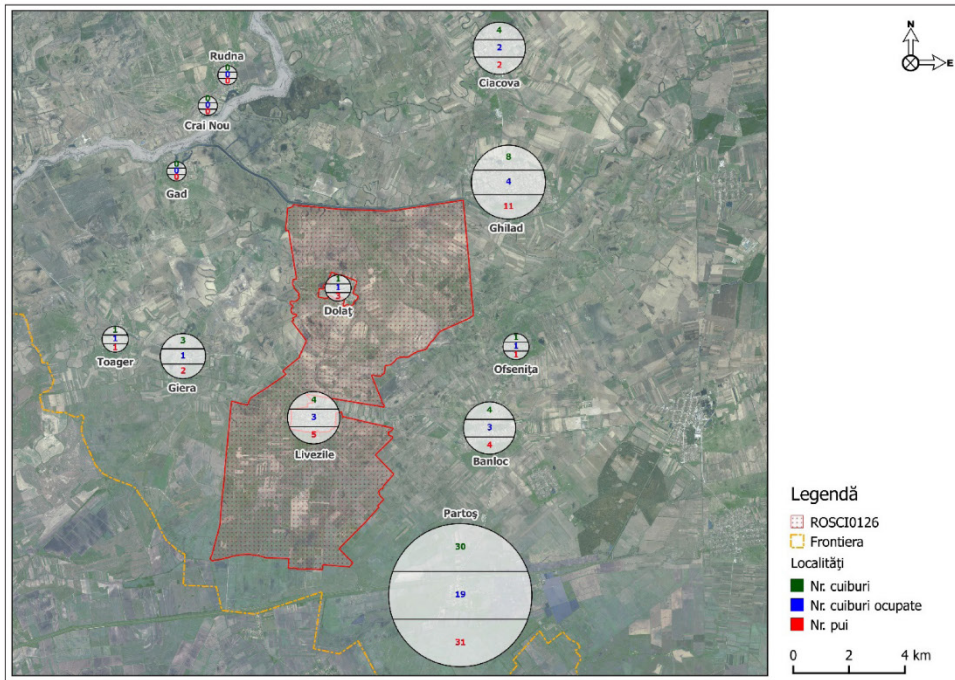

Figura 16. Numărul cuiburilor observate (verde), numărul cuiburilor ocupate (albastru) și numărul puilor de berze în localitățile din situl ROSPA0126 Livezile - Dolaț.

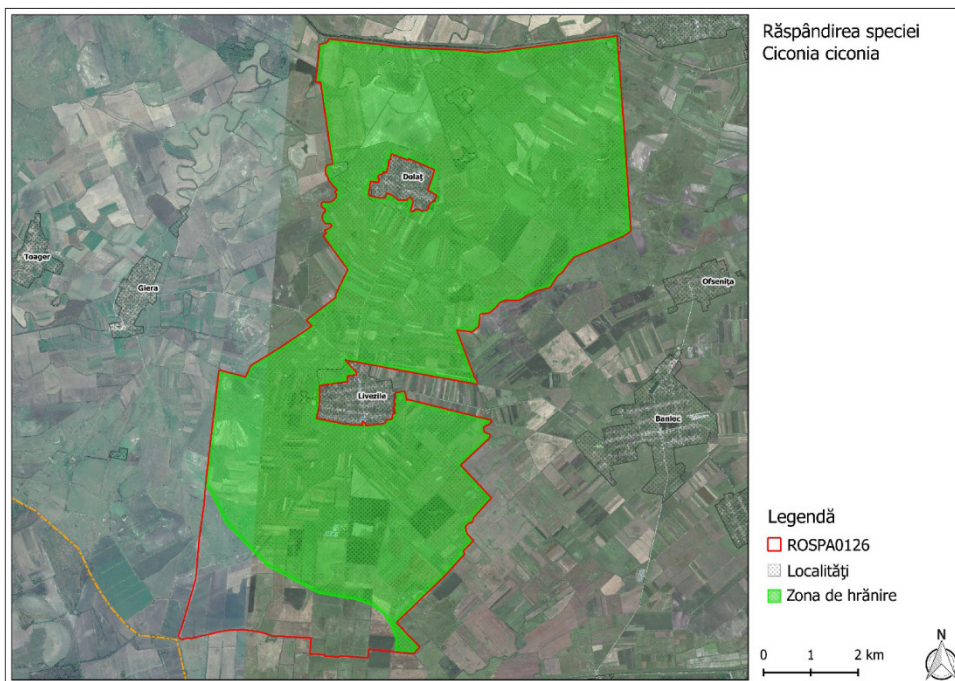

Figura 17. Zona de hrănire a berzei albe pe situl ROSPA0126 Livezile-Dolaț.

Table 18. Lista localităților din situl ROSPA0126 în care am găsit cuiburi de berze și datele acestora

LOCALITATE	JUDEȚ (două litere)	** Cuib ocupat de:				Numărul puilor:	** Cuibul se găsește pe:					Data observației	
		Pereche cu pui	Pereche fără pui	Barză solitară	Cuib neocupat (gol)		Stâlp electric	Stâlp electric cu suport metalic pt.	Coș	Grajd sau șură	Coamă acoperiș		Copac
TOTAL		35	1	5	15	60	19	42	0	0	0	0	
Ciacova	TM	2	1		1	2	3	1					03/07/2014
Ghilad	TM	4		1	3	11	4	5					03/07/2014
Banloc	TM	3		1		4	2	2					03/07/2014
Ofsenița	TM	1				1		2					03/07/2014
Livezile	TM	3			1	5	1	4					03/07/2014
Dolaț	TM	1				3	1						03/07/2014
Giera	TM	1			2	2		3					03/07/2014
Partoș	TM	19		3	8	31	8	24					01/07/2013
Toager	TM	1				1		1					01/07/2013

După datele colectate pe parcursul recensământului de barză albă am estimat 35-56 de perechi cuibăritoare. În perioada de migrație nu am observat nici o barză albă, estimând 0 exemplare migratoare în sit.

Factori de risc și elemente de conflict între păsări și populația locală

- Coliziune de eoliene
- Coliziune de linii electrice de înaltă tensiune
- Otrăvire directă sau indirectă
- Electrocutare
- Pierdere de habitat de hrănire
- Braconaj

Măsuri de conservare

- Interzicerea construirii eolienei
- Interzicerea folosirii pesticidelor sau rodenticidelor pe locurile de migrație și înnoptare
- Izolarea liniilor electrice de tensiune medie
- Menținerea habitatelor naturale (pajiști, pășuni) de hrănire

Bibliografie

Csörgő, T., Karcza, Z., Halmos, G., Magyar, G., Gyurácz, J., Szép, T., & Schmidt, E. (2003). *Magyar madárvonulási atlasz. Journal fur Ornithologie*. Budapest: Kossuth Kiadó.

Societatea Ornitologică Română/BirdLife International și Asociația pentru Protecția Păsărilor și a Naturii „Grupul Milvus” (2015). *Atlas al speciilor de interes comunitar din România*. București. Ministerul Mediului, Apelor și Pădurilor – Direcția Biodiversitate.

Mullarney, K., Svensson, L., Zetterstrom, D. & Grant, P. J. (1999). *Collins Bird Guide*. Collins.

Dumbrăveancă (*Coracias garrulus*)

Descriere și identificare

Este o pasăre de dimensiuni similare unei stâncuțe, având lungimea corporală de 29-32 cm, anvergura aripilor de 52-57 cm și o greutate cuprinsă între 120-160 g. Penajul prezintă un colorit în general albastru, cu mantaua și partea posterioară a aripilor maro-deschis, și vârful aripilor negru.

Habitat

Dumbrăveanca este caracteristică zonelor stepice, preferând mai ales pășunile, fânațele și luminișurile de la liziera pădurilor.

Hrană

Hrana e constituită în principal din insecte (gândaci, libelule, lăcuste), însă vânează și amfibieni sau reptile.

Reproducere

Dumbrăveanca își face cuibul săpând galerii în malurile din loess, argilă, din apropierea apelor, dar și în scorburile copacilor bătrâni. Perioada de cuibărire se desfășoară între sfârșitul lunii mai și sfârșitul lunii iulie. Femela depune în mod obișnuit 3-5 ouă, iar perioada de incubare durează aproximativ 17-19 zile.

Migrație

Indivizii părăsesc locurile de cuibărit la mijlocul-sfârșitul lunii august, pentru a ierna în Africa de Sud și Est. Revin din cartierele de iernare spre ultima treime a lunii aprilie.

Distribuție

Este răspândită mai ales în Europa de Sud. Populația europeană este estimată la 53 000-110 000 perechi, iar populația din România la 4 600-6 500 perechi.

Metode folosite

- Observații nesistematice

Efective și distribuție în sit

Este menționată ca specie cuibăritoare în Formularul standard. Nu am observat niciun individ pe aria studiată.

Factori de risc și elemente de conflict între păsări și populația locală

- Extinderea intravilanului și terenurilor arabile
- Dispariția bălților temporare pe pajiști
- Modificarea compoziției naturale a speciilor de plante în pajiști
- Suprapășunarea pajiștilor
- Dispariția arborilor
- Incendierea
- Folosirea excesivă a pesticidelor și a îngrășămintelor
- Vânătoarea ilegală
- Numărul mare de câini ciobănești

Măsuri de management

- Menținerea suprafeței actuale a pajiștilor
- Managementul pajiștilor prin pășunat și / sau cosit
- Menținerea bălților temporare pe pajiști
- Pășunatul pajiștilor cu intensitate între 0.3-1 UVM

Bibliografie

BirdLife International (2015). *European Red List of Birds*. Luxembourg: Office for Official Publications of the European Communities.

Societatea Ornitologică Română/BirdLife International și Asociația pentru Protecția Păsărilor și a Naturii „Grupul Milvus” (2015). *Atlas al speciilor de interes comunitar din România*. București. Ministerul Mediului, Apelor și Pădurilor – Direcția Biodiversitate.

Mullarney, K., Svensson, L., Zetterstrom, D. & Grant, P. J. (1999). *Collins Bird Guide*. Collins.

Ujhelyi, P. (Ed.). (2005). *Élővilág enciklopédia I. - A Kárpát-medence állatai*. Budapest: Kossuth Kiadó.

Cioară de semănătură (*Corvus frugilegus*)

Descriere și identificare

Este o pasăre de talie medie, având lungimea corporală de aproximativ 45-46 cm și anvergura aripilor de 81-99 cm. Penajul negru este complet lucios, cu irizații purpurii și violete în diferite unghiuri. Ciocul, ușor încovoiat, este ascuțit și puternic, fiind înconjurat la bază de o piele gri. Sexele sunt asemănătoare. Indivizii tineri se deosebesc de adulți prin penajul mai puțin lucios, coloritul maroniu al abdomenului și prin ciocul negru. Glasul este unul specific, un croncănit cu diferite tonuri, în funcție de situație.

Habitat

Specie caracteristică zonelor deschise din regiuni de câmpie și deal. Evită zonele cu păduri compacte și pe cele montane. Este des întâlnită la nivelul localităților, atât în zona rurală cât și în cea urbană. Coloniile de cuibărit ale ciorilor de semănătură au apărut în localități mai ales datorită combaterii acestora în zonele agricole, ele fiind atrase și prin prezența depozitelor de gunoarie, ce le conferă o sursă de hrană adițională.

Hrană

Dieta ciorilor a reprezentat pentru mult timp un subiect controversat dat fiind faptul că, în anumite perioade, pot cauza pagube semnificative în agricultură, ca urmare a efectivelor ridicate. Conform datelor existente, în secolul al XIX-lea, înainte de răspândirea semnificativă a zonelor agricole în detrimentul pajștilor și al altor habitate naturale, respectiv înainte ca utilizarea chimicelor să ia proporții, hrana ciorilor era compusă în mare parte din insecte. În prezent specia este omnivoră, în perioada cuibăritului consumând mai ales hrană de origine animală (râme, insecte, rozătoare) dar se mai hrănește și cu diferite plante, semințe, fructe, sau chiar gunoi menajer.

Reproducere

Este o specie monogamă, cuplul formându-se probabil pentru mai multe sezoane. Are un comportament puternic gregar, cuibărind în cadrul unor colonii mari, uneori formată din sute sau chiar mii de perechi. Femela depune o singură pontă în timpul anului, formată din 4-5 (3-8) ouă pe care le incubează singură timp de 21-27 zile. Masculul hrănește femela în timpul clocitului și veghează asupra cuibului atunci când ea îl părăsește, fără a se așeza însă pe ouă. Eclozarea are loc după 16-18 zile, iar puii nidicoli mai rămân în cuib 28-30 zile înainte de a-l părăsi. Menținându-și o prezență abundentă în zonele de câmpie, cioara de semănătură prezintă o importanță deosebită în conservarea altor specii protejate care utilizează coloniile de cioară în vederea cuibăritului. În Câmpia de Vest peste 85% din populația de vânturel de seară (*Falco vespertinus*) cuibărește în colonii de cioară de semănătură. Și vânturelul roșu (*F. tinnunculus*) și ciuful de pădure (*Asio otus*) sunt specii care profită de cuiburile abandonate ale ciorilor.

Migrație

Populația de la noi este sedentară, dar în lunile de iarnă efectivele cresc considerabil, ca urmare a influxului puternic venit din țările nordice și nord-estice de unde, datorită iernilor mai grele, ciorile de semănătură coboară spre sud. Odată cu venirea primăverii, aceste populații nordice se întorc în țările lor de origine.

Distribuție

Arealul de cuibărit se extinde din Europa de vest, Marea Britanie până în China. În România se regăsește practic în toate regiunile, mai puțin în cele montane, însă poate fi prezentă în depresiuni. Majoritatea populației cuibăritoare se concentrează în zonele urbane respectiv zonele de câmpie din Crișana, Banat, Transilvania, Oltenia, Muntenia, Moldova și Dobrogea. Efectivele populației europene se situează între 10-18 milioane de perechi, în România fiind estimate în jur de 150 000-200 000 perechi, conform Raportului național al României întocmit pe Directiva Păsări (CNDD 2013). În Câmpia de Vest populația cuibăritoare din afara orașelor mari este în jur de 10 000-11 000 de perechi ("Conservarea vânturelului de seară în regiunea Panonică – LIFE05 NAT/H/000122"). În cursul secolului trecut, în urma campaniilor de combatere, efectivele speciei au scăzut mult, însă în ultimele decenii populația din Europa se află în creștere.

Metode folosite

- Recensământului păsărilor cuibăritoare în colonii

Efective și distribuție în sit

Cioara de semănătură apare în SDF-ul sitului ca specie cuibăritoare.

Efectivele cuibăritoare ale speciei au fost evaluate în cadrul „Recensământului păsărilor cuibăritoare în colonii”, pe baza metodelor descrise în capitolul care relatează acest tip de recensământ. Toate datele culese în cadrul proiectului referitoare la cuibăritul ciorilor de semănătură provin din rezultatele obținute în urma efectuării acestui recensământ.

În situl ROSPA0126 cioara de semănătură este suficient de bine reprezentată la nivel de distribuție dat fiind faptul că, în zonă există 3 colonii, însă trebuie amintit că, în urma tăierii arborilor, colonia mai mică de la Dolaț este pe cale de dispariție.

Populația acestei specii este destul de stabilă, fără fluctuații mari atunci când, nu sunt schimbări majore în habitate, sau la nivelul coloniilor vecine și când factorii perturbatori din apropierea coloniilor de cuibărit nu depășesc limitele de toleranță. Trebuie menționat faptul că, în comparație cu anii 2000, populația cuibăritoare de aici a fost suplimentată în urma dispariției mai multor colonii din apropiere, din afara sitului, precum și celor existente pe șirul de plopi de la Toager, respectiv Grăniceri, defrișat între timp. În urma acestor cazuri, o parte din păsările cuibăritoare probabil s-au mutat la colonia de la Livezile.

În 2015 în sit s-au identificat 815-842 de perechi de cioară de semănătură (Figura 18., Tabel 19.).

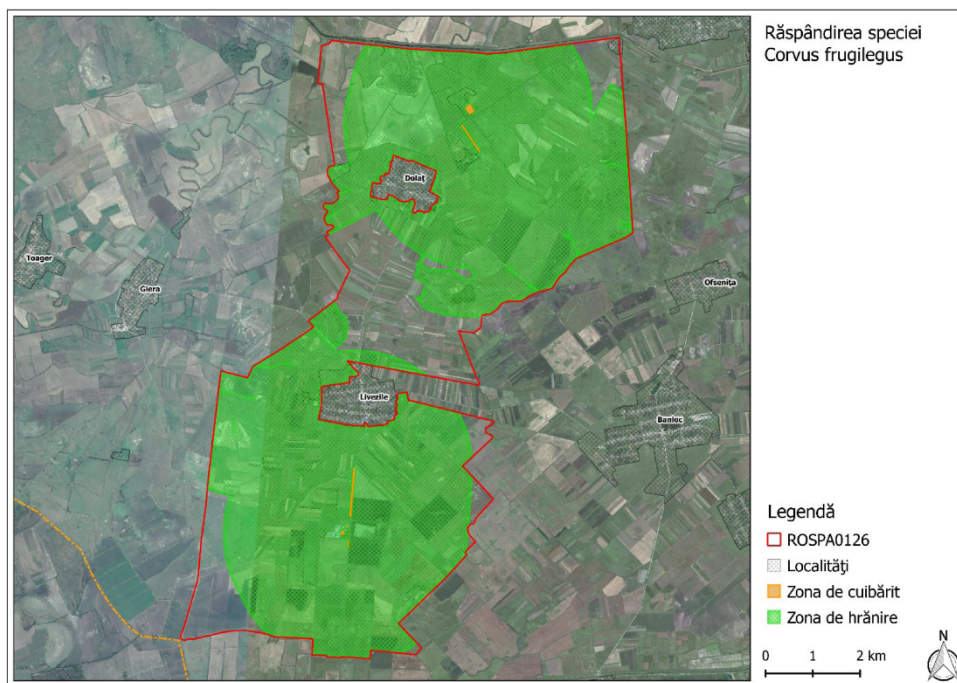

Figura 18. Zona de cuibărit și de hrănire a ciorii de semănătură pe situl ROSPA0126 Livezile-Dolaț.

Tabel 19. Datele colectate în cursul anului 2015 cu populația cuibăritoare de cioară de semănătură din ROSPA0126 Livezile - Dolaț.

LOCAȚIA	LATITUDINE	LONGITUDINE	DATA	NR. PERECHILOR CUIBĂRITOARE CORFRU	
				min	max
Livezile	21,05385	45,37059	7.4.2015	730	750
Dolaț	21,07683	45,44275	7.4.2015	75	80
Dolaț	21,07966	45,44545	7.4.2015	10	12
TOTAL				815	842

Factori de risc și elemente de conflict între păsări și populația locală

- Deranjul/combaterea ciorilor în coloniile de cuibărit
- Degradarea habitatelor de hrănire prin transformarea pajiștilor în teren arabil, culturi energetice sau realizarea parcurilor fotovoltaice
- Degradarea habitatelor de hrănire prin suprapășunatul pajiștilor și prin erodarea solului datorită pășunatului pe timp de iarnă
- Degradarea habitatelor de hrănire prin incendierea pajiștilor și a miriștilor

- Degradarea habitatelor de hrănire prin folosirea pesticidelor, insecticidelor și erbicidelor
- Degradarea habitatelor de cuibărit prin tăierea arborilor
- Creșterea gradului de mortalitate în urma distrugerii cuiburilor, împușcarea și otrăvirea ciorilor, scoaterea puilor pentru consum uman, electrocutării păsărilor pe liniile electrice aeriene de medie tensiune, respectiv în urma coliziunii cu mașini

Măsuri de conservare

- Asigurarea habitatelor de cuibărit prin prevenirea persecutării ciorilor în colonii
- Asigurarea habitatelor de hrănire de calitate prin asigurarea și promovarea pachetelor de agromediu
- Asigurarea habitatelor de hrănire de calitate prin prevenirea suprapășunatului și a pășunatului pe timp de iarnă, a incendierii pajiștilor și miriștilor
- Asigurarea habitatelor de hrănire de calitate prin prevenirea transformării pajiștilor în teren arabil, culturi energetice sau realizarea parcurilor fotovoltaice pe acestea
- Asigurarea habitatelor de cuibărit prin prevenirea tăierilor legale și ilegale în colonii, respectiv suplimentarea locurilor disponibile pentru cuibărit prin realizarea și stimularea realizării plantațiilor
- Reducerea ratei de mortalitate prin controale regulate la colonii în perioada de cuibărit, izolarea LEA de medie tensiune

Bibliografie

Burfield, I.; Van Bommel, F. (2004). *Birds in Europe: Population Estimates, Trends and Conservation Status (Birdlife Conservation)*.

CNDD (2013). *Sistemul național de gestiune și monitorizare a speciilor de păsări din România în baza articolului 12 din Directiva Păsări – cod proiect SMIS-CSNR 36586, conform Ordinului Ministrului Mediului și Padurilor nr. 2901 din 16.12.2011.*

European Commission (2005). *LIFE program*. <http://ec.europa.eu/environment/life/>.

Palatitz P., Fehérvári P., Solt Sz. & Barov B. (2009). *European Species Action Plan for the Red-footed Falcon Falco vespertinus Linnaeus, 1766*. 49 p.

Végvári Z., Magnier M. & Nogues J.-B. (2002). *Kék vércsék (Falco vespertinus) fészekválasztása és állományváltozása a vetési varjak (Corvus frugilegus) állományváltozásának tükrében 1995-1999 között a Hortobágyon*. Aquila 107-108 9–14. p.

Egretă mică (*Egretta garzetta*)

Descriere și identificare

Această specie are o lungime corporală de 55-60 cm, anvergura aripilor de 90-110 cm și o greutate corporală cuprinsă între 350-600 g. Penajul este alb, cu aspect imaculat, iar în perioada de reproducere ies în evidență penele ornamentale de la nivelul cefei, pentru care pasărea a fost mult timp vânată. Prezintă un cioc negru iar picioarele, tot negre, se continuă cu degete galbene.

Habitat

Este o prezență obișnuită în apropierea apelor, la altitudini joase, preferând zonele mlăștinoase, delte, bălți, cu pâlcuri de copaci necesare cuibăritului.

Hrană

Egretta mică se hrănește mai ales cu animale acvatice mici precum pești, amfibieni (broaște, tritoni), melci, scoici, și câteodată cu pui de păsări. Vânează stând la pândă sau deplasându-se cu atenție, în ape unde nivelul nu depășește adâncimea de 20 cm, pe malul lacurilor, în mlaștini, bălți, sau cursuri de ape.

Reproducere

Egretta mică cuibărește alături de alte specii iubitoare de apă, în cadrul coloniilor mixte unde se menține o distanță de 1-4 m între cuiburile amplasate la nivelul tufelor, arborilor (cu precădere sălcii) sau pe lăstărișurile din apropierea bălților. Perechea construiește împreună cuibul, utilizând ca material diverse crengi sau stuf. Perioada de cuibărit se desfășoară în intervalul mai-august, fiind depuse 3-4 ouă pe care ambii parteneri le vor incuba timp de 21-25 de zile. La 30 de zile după eclozare, puii părăsesc cuibul..

Migrație

Migrația se desfășoară între lunile septembrie-octombrie, spre Marea Mediterană, unele păsări migrând numai în sudul Europei. Alți indivizii cartierele de iernare în zonele nordice și sudice ale Africii. Revin la locurile de cuibărit spre sfârșitul lunii martie- începutul lunii mai.

Distribuție

Specia este larg răspândită în Eurasia, cu excepția Peninsulei Scandinavice, Africa și Australia. Populația europeană este estimată la 68 000-94 000 de perechi, iar cea din România este de circa 4 000-8 000 de perechi.

Metode folosite

- Evaluarea efectivelor migratoare ale păsărilor acvatice

Efective și distribuție în sit

Este menționată ca specie migratoare în Formularul standard. Pe parcursul evaluărilor nu a fost observat niciun exemplar de egretă mică în timpul migrației, ceea ce poate fi explicat prin numărul mic de habitate umede corespunzătoare pentru specie. Estimăm 0 exemplare migratoare în situl ROPSA0126.

Factori de risc și elemente de conflict între păsări și populația locală

- Incendierea stufărișurilor
- Scăderea nivelului de apă din bălți, lacuri și canale
- Depozitarea deșeurilor menajere
- Eutrofizarea apei

Măsuri de management

- Menținerea suprafeței luciului de apă
- Menținerea nivelului de apă în bălți, lacuri și canale
- Interzicerea depozitării gunoaielor în zona apelor

Bibliografie

BirdLife International (2015). *European Red List of Birds*. Luxembourg: Office for Official Publications of the European Communities.

Csörgő, T., Karcza, Z., Halmos, G., Magyar, G., Gyurácz, J., Szép, T. & Schmidt, E. (2003). *Magyar madárvonulási atlasz. Journal fur Ornithologie*. Budapest: Kossuth Kiadó.

Societatea Ornitologică Română/BirdLife International și Asociația pentru Protecția Păsărilor și a Naturii „Grupul Milvus” (2015). *Atlas al speciilor de interes comunitar din România*. București. Ministerul Mediului, Apelor și Pădurilor – Direcția Biodiversitate.

Mullarney, K., Svensson, L., Zetterstrom, D. & Grant, P. J. (1999). *Collins Bird Guide*. Collins.

Ujhelyi, P. (Ed.). (2005). *Élővilág enciklopédia I. - A Kárpát-medence állatai*. Budapest: Kossuth Kiadó.

Vânturel de seară (*Falco vespertinus*)

Descriere și identificare

Pasăre cu lungimea corporală cuprinsă între 28-33 cm și anvergura aripilor de 67-76 cm. Prezintă un dimorfism sexual foarte accentuat, rar întâlnit în rândul speciilor răpitoare. Masculul adult este gri-albăstrui cu remigele mai deschise, strălucitor argintii, cu „pantaloni” și subcodale roșii-ruginii. Femela este dungată cu gri pe spate, iar partea ventrală prezintă striții fine, ruginii, pe un fond crem-portocaliu. Are capul ruginiu deschis, cu o porțiune închisă, contrastantă în jurul ochiului (ca o mască). Picioarele masculilor sunt roșii portocalii, fiind mai șterse în cazul femelelor, iar ghearele sunt alb-gălbui. Exemplarele de anul 2 manifestă un colorit mai intens, comparativ cu păsările adulte. Juvenilii prezintă masca tipică, au penajul maro închis, iar partea inferioară a corpului este vărgată, fiind ușor asemănători femelelor, respectiv juvenililor de *Falco subbuteo*.

Habitat

Specie caracteristică stepelor și terenurilor arabile de altitudini joase, unde zonele deschise alternează cu pălcuri de arbori. Evită pădurile închise și zona montană.

Hrană

Hrana vântureilor de seară din regiunea noastră constă atât din nevertebrate (în special insecte), cât și vertebrate (micromamifere, amfibieni, păsări). Își hrănește puii cu insecte, predominant cu Orthoptere, Coleoptere și Odonate. În anumite zone, broasca de pământ brună (*Pelobates fuscus*) poate constitui un element important în hrana vântureilor. Micromamiferele, cu precădere șoarecele de câmp (*Microtus arvalis*), se numără printre cele mai importante specii de pradă pentru vântureii de seară din regiunea biogeografică Panonică. Uneori capturează șopârle (mai ales *Lacerta* sp.) și păsări (ex. *Sylvia* sp., *Alauda* sp.).

Reproducere

Ecologia de cuibărit a vânturelului de seară include, printre altele, două caracteristici aparte. În primul rând, ei nu își construiesc propriul cuib, utilizând cuiburile abandonate ale altor specii. Pe lângă acest lucru, manifestă un comportament gregar, fiind singura pasăre răpitoare de la noi care cuibărește colonial. Este o specie monogamă, cuplul formându-se pentru un sezon de reproducere. Cele 3-4 ouă sunt depuse începând cu mijlocul lunii mai, la interval de 2 zile. Incubația ouălor durează 21-27 de zile, fiind asigurată de ambele sexe, cu precădere de femelă. Aceasta acoperă puii timp de 10-12 de zile, hrănindu-i cu captura adusă de către mascul. După un timp, participă și ea în mod activ la vânatoare și hrănirea puilor. Puii nidicoli rămân în cuib timp de 23-30 zile, devenind independenți după cca. 2 săptămâni de la părăsirea cuibului. Maturitatea sexuală este atinsă la vârsta de un an, însă nu toate exemplarele se reproduc atunci. Anual se crește un singur rând de pui, dar poate depune un cuibar de înlocuire. Ca urmare a vieții coloniale, comportamentul teritorial este slab manifestat, fiind limitat doar în porțiunea adiacentă cuibului. Colonia însă, este apărată de toți indivizii cu îndârjire. Deoarece, cioara de semănătură

(*Corvus frugilegus*) este specia colonială cea mai frecventă în zonele de câmpie de la noi, majoritatea populației de vânturel de seară, din România, cuibărește în coloniile acesteia. La fel se întâmplă și în cazul Câmpiei de Vest, unde cea mai mare parte a populației (peste 85%) ocupă coloniile ciorilor de semănătură (Tabel 20.).

Tabel 20. Procentajul populației de vânturel de seară cuibăritoare în colonii de *Corvus frugilegus*; Raportul final al proiectului LIFE05 NAT/H/000122.

Cuibărit	Nr. perechi/an		% perechi/an	
	2008	2009	2008	2009
În colonii de cioară de semănătură	282	324	87	85
Total Câmpia de Vest	323	383	100	100

Unele perechi, preferativ sau ca urmare a lipsei coloniilor de ciori de semănătură, aleg cuiburile coșofenelor, ciorilor grive, sau cuibăresc chiar în scorburile copacilor. În anumite zone numărul cuiburilor naturale a fost suplimentat prin montarea unor cuiburi artificiale, pe care vântureii le ocupă în număr destul de mare. În Câmpia de Vest sunt montate în prezent aproximativ 370 de cuiburi artificiale care, în funcție de an, găzduiesc, pe lângă alte specii, 50-70 perechi de vânturel de seară.

Migrație

Este o specie strict migratoare, iernând în zonele estice și sudice ale Africii. Migrația de toamnă a unor populații europene are loc pe o rută estică, iar întoarcerea de primăvară urmează o rută mai vestică, adesea peste Peninsula Italică. Plecarea începe spre mijlocul lunii august și se termină la mijlocul lunii octombrie, indivizii întorcându-se spre sfârșitul lunii aprilie-începutul lunii mai. Această specie de șoim este gregară nu doar în perioada de cuibărit, dar și în timpul migrației. În fiecare an, începând din a doua parte a lunii august și până în ultima săptămână a lunii septembrie/prima săptămână din octombrie, sute de vânturel de seară (uneori peste o mie) se adună seară de seară, în anumite locații bine stabilite, pentru a petrece nopțile de toamnă. Aceste locuri sunt reprezentate, de fapt, de niște pâlcuri de copaci sau aliniamente de arbori de-a lungul șoselelor. Acestea sunt semnele care vestesc începutul migrației vânturelului de seară.

Distribuție

Arealul de cuibărit se extinde din Europa Centrală până în Kazahstan. Regiunea Panonică este considerată limita vestică a arealului de cuibărit, deși în ultimii ani s-a instaurat o populație cuibăritoare și în Italia. În România se regăsește în zonele de câmpie Crișana, Banat, Transilvania, Oltenia, Bărăgan, Moldova și Dobrogea. Populația europeană este apreciată la 26 000-39 000 perechi iar efectivele din România sunt estimate la 1 300-1 600, conform Planului european de acțiune al vânturelului de seară (Palatitz, P., P. Fehérvári, S. Solt & B. Barov 2009), respectiv 1000-1500 perechi în conformitate cu Raportul național al României, întocmit pe Directiva Păsări (CNDD 2013). În Câmpia de Vest populația cuibăritoare fluctuează, în funcție de an, între 300-400 de perechi ("Conservarea vânturelului de seară în regiunea Panonică – LIFE05 NAT/H/000122"). În cea mai mare parte a arealului de răspândire, trendul populațiilor indică un declin, fapt pentru care este inclus în categoria de „Aproape Amenințat”, conform sistemului de clasificare al IUCN.

Metode folosite

- Recensământului păsărilor cuibăritoare în colonii

Efective și distribuție în sit

Vânturelul de seară apare în SDF-ul sitului ca specie cuibăritoare și migratoare.

Efectivele cuibăritoare ale speciei au fost evaluate în cadrul „Recensământului păsărilor cuibăritoare în colonii”, pe baza metodelor descrise în capitolul care relatează acest tip de recensământ. Toate datele culese în cadrul proiectului referitoare la cuibăritul vânturelului de seară provin din rezultatele obținute în urma efectuării acestui recensământ.

În situl ROSPA0126 vânturelul de seară este destul de bine reprezentat la nivel de distribuție dat fiind faptul că, în zonă există 3 colonii de cioară de semănătură disponibile pentru cuibăritul vânturelului. În același timp însă, una dintre coloniile de la Dolaș este pe cale de dispariție datorită tăierii arborilor de lângă o fermă (Figura 19.). Chiar și în aceste condiții, situl este în continuare unul foarte important pentru conservarea speciei în Câmpia de Vest.

Figura 19. Imagini din 2008 respectiv 2014 cu colonia mai mică de la Dolaț, pe cale de dispariție.

Datorită diferitelor proiecte derulate de Asociația Grupul Milvus, există date și din câțiva ani precedenți recensământului efectuat în cadrul acestui proiect. Populația acestei specii poate să fluctueze considerabil, în mare parte datorită condițiilor meteorologice, respectiv disponibilității bazei de hrană în perioada de cuibărit, aspecte care pot să varieze foarte mult de la an la an. Astfel, acolo unde există date de bună calitate disponibile, trebuie luate în considerare și comparate cu cele obținute în cadrul studiului efectuat într-un singur an. Anul 2015 a fost, de altfel, un an ieșit din comun, deoarece multe exemplare au revenit în zonele de cuibărit foarte târziu, din cauza condițiilor meteorologice grele din nordul Africii respectiv zona Mediteraneeană. Cu toate acestea, s-au identificat 44-49 de perechi la nivelul sitului (Figura 20., toate cuibărind în cuiburi de cioară de semănătură (Tabel 21-25.).

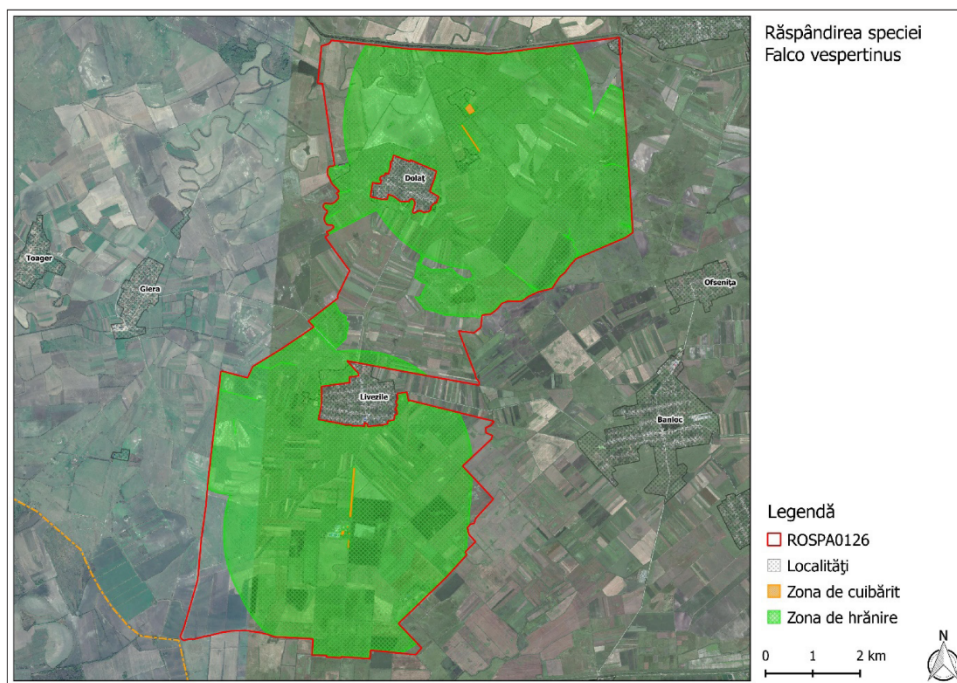

Figura 20. Zona de cuibărit și de hrănire a vânturelului de seară pe situl ROSPA0126 Livezile-Dolaț.

Tabel 21. Datele colectate în cursul anului 2015 cu populația cuibăritoare de vânturel de seară din ROSPA0126 Livezile-Dolaț.

LOCAȚIA	LATITUDINE	LONGITUDINE	DATA	NUMĂRUL PERECHILOR DE VÂNTUREL DE SEARĂ CARE			
				CORFRU		TOTAL	
				min	max	min	max
Livezile	21,05385	45,37059	25.6.2015	31	33	31	33
Dolaț	21,07683	45,44275	25.6.2015	13	15	13	15
Dolaț	21,07966	45,44545	25.6.2015	0	1	0	1
TOTAL				44	49	44	49

În comparație cu datele colectate în 2009, efectivele cuibăritoare de vânturel de seară a crescut considerabil, după cum reiese din tabelul 5 respectiv diagrama (Figura 7.) de mai jos (aceste schimbări se datorează măcar parțial dispariției în 2010 a mai multor colonii din apropiere, de la Toager respectiv Grăniceri, colonii ale căror populații, probabil, s-au mutat la coloniile cele mai apropiate, de la Livezile respectiv Dolaț):

Tabel 22. Datele colectate în cursul anului 2015 cu populația minimă cuibăritoare de vânturel de seară din ROSPA0126 Livezile - Dolaț, în comparație cu anul 2009.

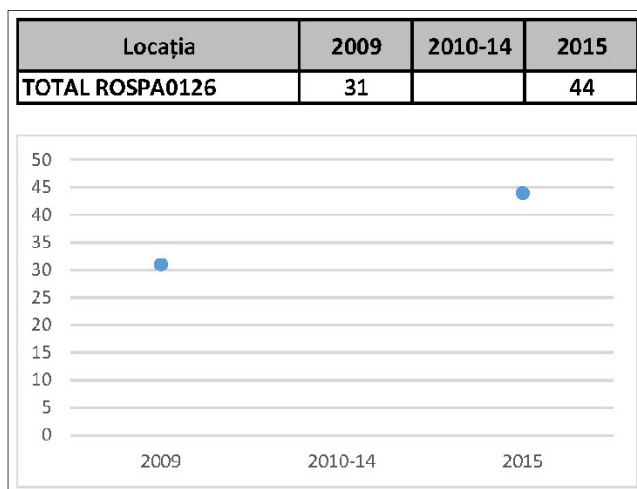

Figura 21. Datele colectate în cursul anului 2015 cu populația minimă cuibăritoare de vânturel de seară din ROSPA0126 Livezile - Dolaț, în comparație cu anul 2009.

În ceea ce privește colectarea datelor pe baza celei de a doua metode, care va trebui să stea la baza monitorizării, s-au obținut date cât de cât apropiate realității în cazul coloniilor mai mici și medii (62-81%), mai subestimate însă în cazul principalei colonii din sit de la Livezile (52-67%). Procentaj comparativ privitor la întreaga evaluare: 55-71%.

Tabel 23. Comparația datelor colectate în cursul anului 2015 pe baza celor două metode.

LOCAȚIA	LATITUDINE	LONGITUDINE	DATA	PER. EVALUATE		PER. ESTIMATE	
				min	max	min	max
Livezile	21,05385	45,37059	25.6.2015	31	33	16	22
Dolaț	21,07683	45,44275	25.6.2015	13	15	8	12
Dolaț	21,07966	45,44545	25.6.2015	0	1	0	1
TOTAL				44	49	24	35

Tabel 24. Datele care au stat la baza metodei evaluative folosit în 2015.

LOCAȚIA	NUMĂRUL EXEMPLELELOR OBSERVATE DE VÂNTUREL DE SEARĂ									
	MASCULI		FEMELE		INDET		TOTAL		PER. ESTIMATE	
	min	max	min	max	min	max	min	max	min	max
Livezile	13	16	6	8	2	3	21	27	16	22
Dolaț	6	10	3	4	1	1	10	15	8	12
Dolaț	1	1	0	0	1	1	2	2	0	1
TOTAL	20	27	9	12	4	5	33	44	24	35

Referitor la efectivele migratoare de vânturel de seară din sit, acestea au fost evaluate pe baza metodologiei denumită „Evaluarea migrației la vânturelul de seară”. În cadrul acestei metodologii, s-a monitorizat singurul loc de aglomerare cunoscut în prezent în sit, aflat la principala colonie de cuibărit de la Livezile. Efectivele care formează aglomerări aici sunt cele mai ridicate din întreaga Câmpia de Vest, ba chiar și Câmpia Panonică. Deranjul păsărilor la locul de înoptare uneori a creat probleme, mai ales în perioada în care, ciorile se adunau tot în acest loc. Analizând tabelul 8 și diagrama (Figura 22.) de mai jos, putem trage concluzia că locul de aglomerare de la Livezile prezintă în fiecare an un influx major de păsări, venite din alte regiuni, datorită probabil și faptului că este cel mai sudic loc de înoptare cunoscut, în prezent, în întreaga regiune Panonică:

Tabel 25. Datele colectate în cursul perioadei de pre-migrație la locul de aglomerare de la Livezile între anii 2009-2015.

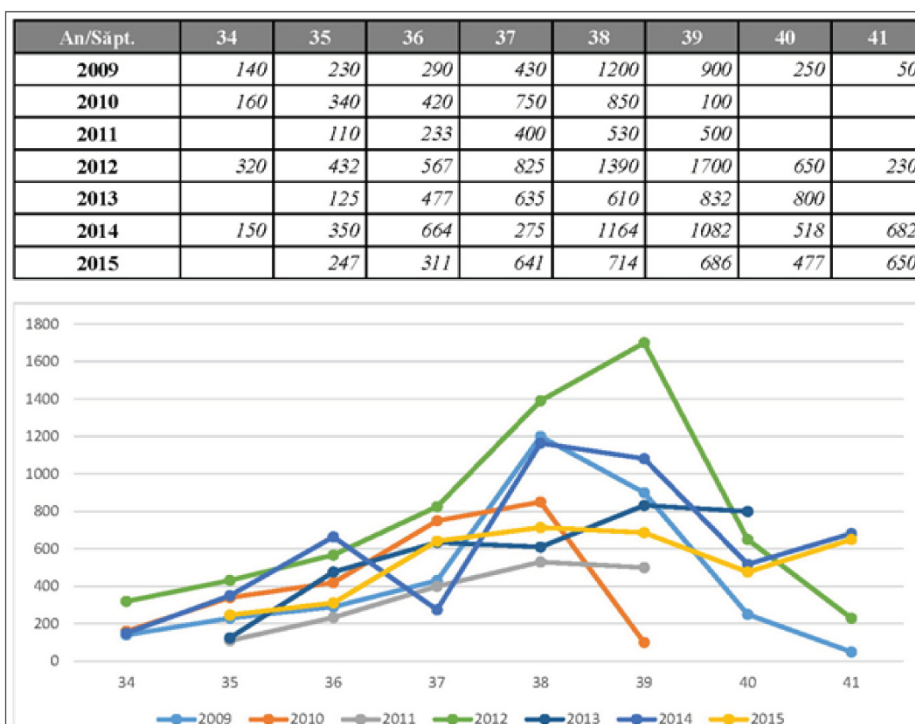

Figura 22. Datele colectate în cursul perioadei de pre-migrație la locul de aglomerare de la Livezile între anii 2009-2015.

Factori de risc și elemente de conflict între păsări și populația locală

- Degradarea habitatelor de hrănire prin reducerea suprafețelor culturilor neprielnice speciei (porumb, floarea soarelui) în dauna celor cu aport pozitiv (leguminoase perene, cereale păioase)
- Degradarea habitatelor de hrănire prin transformarea pajiștilor în teren arabil, culturi energetice sau realizarea parcurilor fotovoltaice
- Degradarea habitatelor de hrănire prin suprapășunatul pajiștilor și prin erodarea solului datorită pășunatului pe timp de iarnă
- Degradarea habitatelor de hrănire prin desecarea bălților temporare, afectarea regimului hidric prin desecare
- Degradarea habitatelor de hrănire prin incendierea pajiștilor și a miriștilor
- Degradarea habitatelor de hrănire prin folosirea pesticidelor, insecticidelor și erbicidelor
- Degradarea habitatelor de cuibărit prin tăierea arborilor
- Degradarea habitatelor de cuibărit prin deranjul ciorilor de semănătură, distrugerea cuiburilor, împușcarea și otrăvirea ciorilor
- Deranjul exemplarelor în migrație datorită activităților de vânătoare desfășurate în perioada de toamnă în apropierea locului de aglomerare, respectiv defrișarea arborilor
- Creșterea gradului de mortalitate în urma electrocutării păsărilor pe liniile electrice aeriene de medie tensiune, respectiv în urma coliziunii cu mașini

Măsuri de conservare

- Asigurarea habitatelor de hrănire de calitate prin asigurarea și promovarea pachetelor de agromediu
- Asigurarea habitatelor de hrănire de calitate prin prevenirea suprapășunatului și a pășunatului pe timp de iarnă, a incendiilor pajiștilor și miriștilor
- Asigurarea habitatelor de hrănire de calitate prin prevenirea transformării pajiștilor în teren arabil, culturi energetice sau realizarea parcurilor fotovoltaice pe acestea
- Asigurarea habitatelor de cuibărit prin prevenirea tăierilor legale și ilegale în colonii, respectiv suplimentarea locurilor disponibile pentru cuibărit prin realizarea și stimularea realizării plantațiilor

- Asigurarea habitatelor de cuibărit prin prevenirea persecutării ciorilor, suplimentarea cuiburilor naturale cu cuiburi artificiale
- Interzicerea activităților de vânătoare în apropierea locului de aglomerare în perioada de pre-migrație
- Reducerea ratei de mortalitate prin izolarea LEA de medie tensiune

Bibliografie

CNDD (2013). *Sistemul național de gestiune și monitorizare a speciilor de păsări din România în baza articolului 12 din Directiva Păsări – cod proiect SMIS-CSNR 36586, conform Ordinului Ministrului Mediului și Padurilor nr. 2901 din 16.12.2011.*

European Commission (2005). *LIFE program*. <http://ec.europa.eu/environment/life/>.

European Commission (2012). *LIFE program*. <http://ec.europa.eu/environment/life/>.

Fehérvári P., Neidert D., Solt Sz., Kotymán L., Szövényi G., Soltész Z. & Palatitz P. (2008). *Kék vércse élőhelypreferencia vizsgálata – egy tesztév eredményei*. *Heliaca* 4 51–59. p.

Fehérvári P., Harnos A., Neidert D., Solt Sz. & Palatitz P. (2009). *Modeling habitat selection of the Red-footed Falcon (Falco vespertinus). a possible explanation of recent changes in breeding range within Hungary*. *Applied Ecology and Environmental Research*, 7 (1) 59–69. p.

Fülöp Z. & Szlivka L. (1988). *Contribution to the food biology of the Red-footed Falcon (Falco vespertinus)*. *Aquila* 25 174–181. p.

Grupul Milvus. (2005-2015). *Bază de date*.

Haraszthy L. (1981). *Adatok a Hortobágyon 1973-ban költ kékvércsék mennyiségi viszonyaihoz és költésbiológiájához*. *Aquila* 87 121–122. p.

Haraszthy L. & Bagyura J. (1993). *A comparison of the nesting habits of the Red-footed Falcon (Falco vespertinus) in colonies and in solitary pairs*. In: *Biology and conservation of small falcons*. pp. 80–85. London: Hawk and Owl Trust.

Haraszthy L., Rékási J. & Bagyura J. (1994). *Food of the Red-footed Falcon in the breeding period*. *Aquila* 101 93–110. p.

IUCN (2008). *The 2008 IUCN Red List of Threatened Species. International Union for the Conservation of Nature*. Retrieved from <http://www.iucnredlist.org>.

Keve A. & Szíjj J. (1957). *Distribution, biologie et alimentation du Facon kobez Falco vespertinus L. en Hongrie*. *Alauda*, 25 (1) 1–23. p.

Kotymán L. (2001). *A vörös vércse (Falco tinnunculus) és a kék vércse (Falco vespertinus) telepítésének gyakorlata a Vásárhelyi-pusztán*. Túzok, 6 (3) 120–129. p.

Molnár G. (2000). *A kék vércse, a vörös vércse és az erdei fülesbagoly mesterséges telepítésének eredményei a Dél-Alföldön*. Ornis Hungarica 10 93–98. p.

Palatitz P. (2012). *A kék vércse (Falco vespertinus) védelmének tudományos megalapozása*. PHD.

Palatitz P., Fehérvári P., Solt Sz. & Barov B. (2009). *European Species Action Plan for the Red-footed Falcon Falco vespertinus* Linnaeus, 1766. 49 p.

Purger J. (1997). *Accidental death of adult Red-footed Falcons Falco vespertinus and its effect on breeding success*. Vogelwelt 118 325–327. p.

Purger J. (1998). *Diet of Red-footed Falcon Falco vespertinus nestlings from hatching to fledging*. Ornis Fennica, 75 (4) 185–191 p.

Végvári Z., Magnier M. & Nogues J.-B. (2002). *Kék vércsék (Falco vespertinus) fészekválasztása és állományváltozása a vetési varjak (Corvus frugilegus) állományváltozásának tükrében 1995-1999 között a Hortobágyon*. Aquila 107-108 9–14. p.